

Vilém Knoll
Jakub Hablovič
a kolektiv (eds.)

NADĚJE PRÁVNÍ VĚDY 2024

Právní věda v praxi

Naděje právní vědy 2024

Naděje právní vědy 2024

Právní věda v praxi

**Vilém Knoll, Jakub Hablovič
a kolektiv (eds.)**

Sborník příspěvků
ze stejnojmenné mezinárodní konference
pořádané Fakultou právnickou Západočeské univerzity v Plzni
v hybridní formě dne 29. listopadu 2024

Plzeň 2025

**FAKULTA PRÁVNICKÁ
ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY
V PLZNI**

Naděje právní vědy 2024: Právní věda v praxi

Editoři:

doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.; Mgr. Jakub Hablovič, Ph.D.

Recenzenti:

Mgr. Michal Dittrich, Ph.D.; Mgr. Bc. Kateřina Heřmanová, Ph.D.;

doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.; Mgr. Tomáš Křivka, Ph.D.;

JUDr. Bc. Petr Kybic, Ph.D.; JUDr. et PhDr. Jiří Novotný, Ph.D.;

JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.; JUDr. Petra Hrubá Smržová, Ph.D.

Za obsahovou stránku odpovídají autoři příspěvků.

Typografická úprava:

Jakub Pokorný

Vydala:

Západočeská univerzita v Plzni, Univerzitní 2732/8, 301 00 Plzeň

První vydání, 662 stran

Plzeň 2025

ISBN 978-80-261-1323-2

ISBN 978-80-261-1322-5 (brožovaná vazba)

DOI <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2024>

© Západočeská univerzita v Plzni, 2025

Editorická předmluva

Konference Naděje právní vědy je Fakultou právnickou Západočeské univerzity v Plzni pořádána s přestávkami již od roku 2006 a stala se již tradiční akcí na které se setkávají mladí i zkušenější vědečtí pracovníci a zejména doktorandi. Její specifickou vlastností je její široké a v zásadě v rámci práva a příbuzných disciplín neohraničené tematické pojetí, které umožňuje účastníkům prezentovat svá aktuálně zpracovávaná témata bez nutnosti jejich nezřídka i násilné modifikace v důsledku tematického ohraničení, která podobné akce obvykle mají. Toto pozitivum je přínosné zejména pro studenty doktorských studijních programů, kteří mohou prezentovat části svých připravovaných disertačních prací, získat zpětnou vazbu na svou dosavadní vědeckou práci a současně jim také umožňuje naplnit jeden z obvyklých studijních požadavků, tedy aktivní účast na odborné konferenci. Současně nabízí přátelské prostředí pro setkávání převážně právě studentů doktorských studijních programů z různých, zejména středoevropských zemí. Tato akce tak naplňuje svůj cíl, který deklaruje již ve svém názvu, tedy podpořit a rozvíjet budoucí nadějně právní vědce bez rozdílu oblastí jejich zájmu.

První ročníky konference se konaly v historických prostorách Zámeckého statku Býkov, jednoho z barokních dvorů plaského kláštera severně od Plzně, jehož jméno bylo také součástí názvu konference. V roce 2017 došlo po krátké pauze k obnovení tradice oblíbených akcí s tím, že konference byla přesunuta do Plzně, kde se v posledních letech koná přímo v prostorách Fakulty právnické, a dostala nový podtitul „Právní věda v praxi“.

Letošní 13. ročník byl po předchozích zkušenostech uspořádán 29. listopadu 2024 v hybridní formě, která umožňuje vedle osobních setkání na místě v Plzni také účast těm, kteří se z různých důvodů nemohou účastnit osobně. V souvislosti s hybridní formou byla akce koncipována jako jednodenní.

Konference Naděje právní vědy měla stejně jako v předešlých ročnících bohatou účast, osobně nebo online se akce zúčastnilo 104 účastníků, z toho takřka polovina byla ze zahraničí – z Polska, Slovenska, Maďarska, Kanady a Indie. Přednesené příspěvky tak zazněly nejen v češtině, ale také ve slovenštině a angličtině.

Konferenci za velkého zájmu zahájili děkan pořadající Fakulty právnické ZČU JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., který mj. zdůraznil důležitost akce pro další generaci vědeckých pracovníků a vyjádřil jí podporu. Poté vystoupil proděkan

a hlavní organizátor akce doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D., který nastínil historii konání konference a vyzdvihl její tradici a přínosy. Po následujících organizačních informacích bylo jednání přesunuto do jednotlivých sekcí, do kterých byly přihlášeny příspěvky rámcově tematicky rozděleny. S ohledem na to, že i v tomto roce byla přihlášená konferenční vystoupení zaměřena na širokou škálu otázek právní vědy i aplikační praxe, odehrávala se konference ve čtyřech souběžně probíhajících sekcích volně přístupných všem registrovaným účastníkům.

Mezi tématy konferenčních příspěvků bylo nejvíce zastoupeno soukromé právo a veřejné právo, ale také další jako například právo EU, mezinárodní právo, právní dějiny, římské právo, ústavní právo, teorie práva. Přednesené příspěvky byly pojaty jak z hlediska teoretického, tak i praktického, přičemž se objevily i příspěvky zaměřené na aktuální právní i společenské dění.

Na uspořádání konference a přípravu sborníku spolupracoval řešitelský tým, který se nelehké role hostitelů takto velké akce zhostil se ctí a bez větších problémů, přičemž velkou míru zásluh na tomto nese hlavní koordinátor akce Mgr. Jakub Hablovič, Ph.D., a moderátorský tým ve složení Mgr. Bc. Andrea Byszowiecová, Mgr. Bc. Denisa Kotroušová, JUDr. Jan Mífek, JUDr. Aneta Schwarzová, Mgr. Renata Špatenková, LL.M., a Mgr. Vojtěch Vrba. Velký dík patří také recenzentům tohoto postkonferenčního sborníku za jeho posouzení.

Konference samotná i vydání tohoto sborníku pak bylo financováno v rámci interního grantového projektu Západočeské univerzity v Plzni ZČU SVK1-2024-016 „Naděje právní vědy – Právní věda v praxi 2024“.

Jsem přesvědčen, že i přes široké tematické rozpětí si tato publikace najde spokojené čtenáře nejen v řadách právnické akademické obce, ale i u těch, kteří se zabývají právem v praxi.

za organizační tým
doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.

Obsah

<i>Lilla Andrea Barzó</i> Current ethical and legal issues of AI in healthcare with specific emphasis on patient information	1
<i>Marie Baštářová</i> Lord Kancléř: klíčová postava při formování právních principů equity	10
<i>Alexandra Bejvančícká</i> Zastoupení stran v soudních řízeních podle kanonického práva	21
Ivona Berková Výslech poškozeného jako svědka v trestním řízení v praxi	29
<i>Veronika Bernardinová</i> Nejčastější pochybení při plnění povinností dle nařízení GDPR	37
<i>Dominik Brtna</i> Interakce mezi AI aktem a ochranou životního prostředí	48
<i>Lukáš Bucháček</i> Vybrané aspekty dodatečného vypořádání PŘI odměňování podnikových vynálezů	57
<i>Vincent Bujňák</i> Pre väčšie dobro: ústavnoprávne problémy pôsobenia odvolanej vlády	68
Pavla Buriánová Naděje pro domácí porod ve světle nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 2746/23?	82
Lucia Čabová Compliance program – nástroj ochrany právnické osoby	89

<i>Radka Čihulková</i> Kontradiktornost prípravného řízení?	96
<i>Nejat Dogan</i> Posthumanism, Object-Oriented Ontology, and Legal Theory: How can We Create a Decent Milieu?	106
<i>Miroslava Dolíhalová</i> K právu darcu domáhať sa vrátenia daru v optike judikatúry	115
<i>Barbora Filičková</i> Podozrivý v novokonštituovanej procesnej pozícii a ústavná sťažnosť	126
<i>Miroslava Franc Kupcová</i> Historický vývoj právnej úpravy nulitných správnych aktov	135
<i>Stanislav Gaňa</i> Legislatívna núdza v slovenskom práve	148
<i>Martin Hanuš</i> Vybrané aspekty a limity poskytování dlouhodobého investičního produktu investičními společnostmi	161
<i>Dominik Hoda</i> Naléhavý právní zájem v kontextu práva na soudní ochranu	171
<i>Miroslav Chupáč</i> Tzv. flipování spoluvlastnických podílů na nemovitostech jako jeden z fenoménů současné doby	179
<i>Jakub Jankovič</i> Divadelná cenzúra v medzivojnovom období na Slovensku	192
<i>Soňa Kašická</i> Skončenie pracovného pomeru so zamestnancom po dovŕšení veku 65 rokov	203

<i>Adam Kobyljanský</i> Omluvy z hlavního líčení ze zdravotních důvodů jako obstrukční taktika obžalovaného	213
<i>Kateřina Kolářová</i> Odposlechy za mřížemi	222
<i>Adam Kőszeghy</i> Podnik so zahraničnou majetkovou účastou ako klúčová časť ekonomickej reformy v Československu	233
<i>Ivan Kunderát</i> Právne úkony v systéme právnych skutočností	244
<i>Bohumil Kurka</i> Akty agentur EU a jejich právní (ne)závaznost	252
<i>Elena Lazoríková</i> Axel Kittel test ako nástroj pri preverovaní účasti na daňových podvodoch	261
<i>Veronika Lenhardtová</i> Referendum a plebiscit – inštitúty históriou prepojené a dodnes často zamieňané	270
<i>Ondřej Mach</i> Nová právní úprava změny pohlaví: hazard nebo narovnání?	285
<i>Polina Malesh</i> The concept of the right to freedom of movement in the practice of the European Court of Human Rights	296
<i>Břetislav Martínek, Barbora Dražanová</i> Žaloby ve veřejném zájmu: Aplikáční praxe a legislativní vývoj	302
<i>Michaela Ema Mauerová</i> Humanizmus v kontexte ochranej výchovy	313

<i>Dávid Mauš</i> Nové formy závetov v právnom poriadku Slovenskej republiky z pohľadu <i>de lege ferenda</i>	321
<i>Meerrah Iyer</i> Gender equality in the legal profession: A comparative study between Czech Republic and India	331
<i>Jan Mířek</i> Specifika odměňování za úkony právní služby poskytované obhájcem v extradičních řízeních	342
<i>Lukáš Michalov, Lukáš Tomáš</i> Povinnosť na náhradu trov trestného konania v prípade celkom bezvýsledného návrhu na povolenie obnovy konania v kontexte súdnej praxe	352
<i>Hoang Nguyen</i> Zákaz zneužití práva a zrušení pobytového oprávnění	364
<i>Michal Novák</i> Trest odňatia slobody v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia s poukazom na triedny profil obvineného a vybranú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Československej republiky	378
<i>Jiří Novotný</i> Smluvní pravidla společného trhu EU	388
<i>Júlia Ondrová, Michal Úradník</i> Rozpočtové hospodárenie územnej samosprávy v kontexte vybraných aspektov	404
<i>Tobiáš Pacák</i> Dovolanie generálneho prokurátora: Špecifické postavenie a úloha v civilnom súdnom konaní	412

<i>Július Palaj</i>	
Zmeny v právnej úprave rozluky manželstva v období Slovenského štátu ...	420
<i>Kristýna Pavlíková</i>	
Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele jako skutkové námitky	429
<i>Lucia Petriková</i>	
Právne aspekty modelu opt-out v pracovnom práve	436
<i>Vladimír Petrila</i>	
Dopad novelizácie Trestného zákona na daňové trestné činy	443
<i>Alexander Pezlar</i>	
Limity a výzvy privatizácie procesu dokazovania v prípravnom konaní	455
<i>Vojtěch Podliska</i>	
Náležitosti odůvodnění vazebního rozhodnutí podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva	464
<i>Viliam Poništ</i>	
K statusu (poškodenej) eurobankovky menšej ako 50% a nároku na jej výmenu	472
<i>Petr Roháček</i>	
Etické použití AI v právní praxi: poznatky z vybraných ABA Model Rules ...	487
<i>Jakub Rzymowski</i>	
Definice systému umělé inteligence v AI-aktu	499
<i>Jana Pezlar Selecká</i>	
Akt o digitálních službách: prostředek ochrany obyvatelů EU v online priestore	509
<i>Ivana Semanová</i>	
Posilnenie uplatňovania zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty	517

<i>Martin Slovák</i>	
Nejvyšší soud jako soud odvolací v trestních věcech?	527
<i>Dominik Spátek</i>	
Possibility of disabling the use of AI-Act	535
<i>Michal Šašek</i>	
Nepravdivé obvinění z přestupku a křivé obvinění optikou judikatury v mikrokomparatistickém diskurzu	541
<i>Karel Šemík</i>	
Vybrané aspekty omezení vlastnického práva k bytové jednotce ve vztahu ke stanovám společenství vlastníků jednotek	551
<i>Adél Tóth</i>	
Current issues and the future of platform work in Europe	561
<i>Miroslava Trudičová</i>	
Organizácia kolektívnej bezpečnosti v kontexte 1. svetovej vojny	572
<i>Dominik Urban</i>	
Právna filozofia – spájajúci článok právnej teórie a praxe	587
<i>Pavel Vetešník</i>	
Soudní přezkum kontroly	596
<i>Bronislava Vinerová</i>	
Trestný čin ohovárania v kontexte slobody prejavu	610
<i>Adam Vojtěch</i>	
Europeizace trestního práva s přihlédnutím ke kyberkriminalitě	623
<i>Izabela Wasik</i>	
Legal aspects of fire safety in Galicia on the example of the solutions of the Act of 1891	631

<i>Dominika Zábavská</i>	
Regulačný rámec 3D biotlače s osobitným zreteľom na legislatívu Európskej únie	643
Jaroslav Ženíšek	
Nejvyšší soud USA a jateční případy: ohlédnutí za ústavněprávním milníkem	652

Rozpočtové hospodárenie územnej samosprávy v kontexte vybraných aspektov

JUDr. JÚLIA ONDROVÁ, PhD., univ. doc.

Katedra ústavného práva a teórie práva,
Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

JUDr. MICHAL ÚRADNÍK, PhD.

Katedra finančného a správneho práva,
Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2024.404-411>

Kľúčové slová:

územná samospráva, fiskálny, miestne dane, správa daní, rozpočet, hospodárenie

Úvod

Územná samospráva predstavuje nezastupiteľný inštitút, ktorého postavenie je upravené nielen v ústavnej, ale aj podústavnej právnej úprave. Tomu zodpovedá aj teoretická rozprava, keď niektorí autori¹ vedú polemiku o vnímaní územnej samosprávy ako štvrtej moci v štáte. Vo vzťahu k uvedenému je možné stotožniť sa s názorom,² že v prípade, ak sa bude pri horizontálnom členení moci v štáte

---

¹ Napríklad: TRELLOVÁ, L. Územná samospráva ako „štvrtá moc“ v štáte? *Verejná správa a spoločnosť*. 2018, roč. 19, č. 2, s. 53–63.

² VRABKO, M. Normotvorba obcí pri výkone originálnej právomoci a pôsobnosti. In: *Dobré všeobecne záväzné nariadenie: Zborník z vedeckej konferencie konanej dňa 25. októbra 2018 na pôde Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorá sa uskutočnila v rámci vedeckej konferencie Bratislavské rozpravy o správnom práve 2018 organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, Katedrou správneho a environmentálneho práva*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018. s. 7.

uvažovať aj o štvrtej moci, tou môže byť územná či regionálna samospráva alebo obe spoločne, a to za predpokladu, že bude pozostávať z volených zástupcov, čo sa čiastočne naplňa už v rámci orgánov obcí a vyšších územných celkov. Zároveň, obecné zastupiteľstvo a zastupiteľstvo vyššieho územného celku disponujú oprávneniami a prerogatívami moci vo svojom územnom obvode, a to sa prejavuje najmä v prijímaní všeobecne záväzných nariadení. V prípade akceptovania premisy, že územná samospráva predstavuje istú štvrtú moc v štáte, je nutné akceptovať, že táto moc má svoju integritu, avšak aj obmedzenú nezávislosť, špecifikovaný rozsah ustanovených práv a povinností, pričom sleduje aj zabezpečenie istého okruhu právom chránených záujmov, najmä ochranu verejného záujmu³ a subjektívnych práv osôb.⁴ Odhliadnuc od uvedeného, územná samospráva zatiaľ nespĺňa kritériá viažuce sa k výkonnej, súdnej a zákonodarnej moci. Pritom je však dôležité upozorniť, že existencia územnej samosprávy je dôsledkom sebalimitácie štátu v prospech územnej korporácie a v rámci systému trojdelenia moci sa vymedzila ako osobitný typ moci, presahujúci do jej ostatných zložiek. Tým sa potvrdzuje etablovanie územnej samosprávy v podmienkach štátu a reprezentatívnej demokracie.⁵ Súčasnú postavu územnej samosprávy vychádza aj z historického vývoja, ktorý spôsobil jej mimoriadnu variabilitu a viedol k jej posilneniu, ako aj k stabilizácii princípov demokracie, ekonomickej efektívnosti, účinnosti a transparentnosti.⁶

---

³ K verejnému záujmu pozri: PÍRY, M. *Verejný záujem*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2021. 184 s. ISBN 978-80-557-1907-8.

⁴ VRABKO, M. Normotvorba obcí pri výkone originálnej právomoci a pôsobnosti. In: *Dobré všeobecne záväzné nariadenie: Zborník z vedeckej konferencie konanej dňa 25. októbra 2018 na pôde Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorá sa uskutočnila v rámci vedeckej konferencie Bratislavské rozpravy o správnom práve 2018 organizovanej Univerzitou Komenského v Bratislave, Právnickou fakultou, Katedrou správneho a environmentálneho práva*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018. s. 8.

⁵ TRELLOVÁ, L. Územná samospráva ako „štvrtá moc“ v štáte? *Verejná správa a spoločnosť*. 2018, roč. 19, č. 2, s. 61.

⁶ KLIMOVSKÝ, D. a kol. *Sociálny dialóg a miestna územná samospráva v krajinách V4 + Ukrajina. Národný projekt – Podpora kvality sociálneho dialógu*, 2019. s. 14. [cit. 2024-11-29]. Dostupné z: <https://www.zmos.sk/oznamy/socialny-dialog-a-miestna-uzemna-samosprava-v-krajinach-v4-ukrajina-1.html>.

1 Hospodárenie obce

Obec a vyšší územný celok vedú evidenciu svojho majetku, ktorý je považovaný za obecný statok, pokiaľ slúži k uspokojovaniu potrieb jednotlivcov. Hoci má územná samospráva v zásade rovnaké postavenie ako právnické osoby, t. j. majetkové práva vykonáva samostatne, príslušné právne predpisy môžu niektoré majetkovoprávne úkony podmieňovať splnením iných podmienok, resp. môžu podliehať právnej regulácii.⁷ Príkladom je poskytovanie dotácií a vykonávanie finančnej kontroly s možným konštatovaním porušenia finančnej disciplíny. Napokon už samotné obecné zastupiteľstvo podľa § 11 ods. 4 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) určuje zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce a štátu, ktorý užíva, pričom schvaľuje najdôležitejšie úkony týkajúce sa tohto majetku a kontroluje hospodárenie s ním.

Nakladanie s majetkom obce, resp. vyššieho územného celku preto nemožno porovnávať s majetkom iných subjektov súkromného práva⁸ (napr. obchodnými spoločnosťami a pod.). Potreba odlišného právneho režimu je daná snahou usmerniť využívanie majetku obce na plnenie úloh verejnoprávnej povahy, chrániť majetok obce pred jeho zneužitím a pred neehospodárnym nakladaním, a zabezpečiť jeho najefektívnejšie zhodnocovanie a zveľaďovanie.⁹

K uvedenému je potrebné doplniť, že súčasťou ústavného konceptu úzornej samosprávy je vyhradenie časti finančných prostriedkov, s ktorými obec a vyšší územný celok hospodária ako s vlastnými (čl. 65 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), ako aj presadzovanie požiadavky, aby obec a vyšší územný celok financovali svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov (čl. 65 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky). Štát sa tým zaviazal otvoriť právny priestor pre

---

⁷ KOUDELKA, Z. *Obecní samospráva. Zákon o obcích v komentovaném znění*. Brno: AKCENT, 2006. s. 26.

⁸ K tomu pozri: PETRÍKOVÁ, L. Zásady súkromného práva EÚ. *Práce a Mzdy: bez chýb, pokút a penále*. Žilina: Poradca, 2017. roč. 12, č. 12, s. 27-30., PODHOREC, I. – PETRÍKOVÁ, L. Všeobecné zásady súkromného práva a zmysel základných práv pre súkromné právo. In: *Banskobystrické zámocké dni práva: zborník z 3. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie na tému „Identifikácia únosnej miery autonómie právnych odvetví a súčasnej potreby ich synergie“*, 23.-24. november 2017, Viglaš. Sekcia súkromného práva. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2018. s. 71-82. ISBN 978-80-557-1405-9. [cit. 2024-12-07]. Dostupné na: <https://www.prf.umb.sk/veda-a-vyskum/konferencne-on-line-vystupy/iii-banskobystricke-zamocke-dni-prava/>.

⁹ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 389/2008 zo dňa 01.04.2009.

prísun finančných prostriedkov do rozpočtov obcí a vyšších územných celkov v miere, ktorá má mať potenciál zabezpečiť reálnu samostatnosť územnej samosprávy pri výkone ich vlastných kompetencií. Zároveň tým ústavodarca predpokladá existenciu miestnych daní, ako protíváhu štátnych daní (čl. 59 ods. 1 ústavy), ktoré môžu byť ukladané na základe zákona (čl. 59 ods. 2 ústavy). Podľa § 2 zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v platnom znení (ďalej len „zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku“)¹⁰ je obec oprávnená, ale nie je povinná na svojom území všeobecne záväzným nariadením ukladať určitú (zákonom ustanovenú) miestnu daň, čím sa vyjadruje princíp ich fakultatívnosti, ktorý ale neplatí v prípade miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, keďže obec „ukladá miestny poplatok“ (§ 2 ods. 2 označeného zákona), a tým je vyjadrená jeho obligatórna povaha.

Ipso facto, je samostatným rozhodnutím obce, aké druhy miestnych daní bude od daňovníkov na svojom území vyberať, a to na základe účinného všeobecne záväzného nariadenia, v ktorom musí uviesť zákonom ustanovený názov miestnej dane a miestneho poplatku a súčasne rešpektovať zákonné rámce, vrátane stanovenia ich výšky.¹¹ Na strane druhej, z hľadiska hospodárenia a zabezpečenia rozpočtových prostriedkov by malo byť vlastným záujmom obce, aby na svojom území ukladala čo najväčší rozsah zákonom dovolených miestnych daní. Predmetné vychádza z ústavných limitov, najmä čl. 65 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré predpokladajú existenciu vlastných finančných zdrojov obcí a miest, pričom tieto zdroje sú primárne vnímané v rovine výnosov zo zákonom určených daní a poplatkov. Nemožnosť ukladať na území obce iné než zákonom predpokladané dane a poplatky, spolu so zákonnou reguláciou základných daňových prvkov predstavujú vyjadrenie relativity fiskálnej suverenity obcí, a to osobitne vo vzťahu k príjmovej časti ich rozpočtov.¹²

---

¹⁰ K tomu pozri: KUBINCOVÁ, S. – JAMRICHOVÁ, T. 2022. *Zákon o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2022. 744 s. ISBN 978-80-7400-883-2.

¹¹ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 1/2000 zo dňa 25.05.2000.

¹² JESENKO, M. a kol. *Obec ako subjekt tvorby práva*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015. s. 96.

2 Rozpočtové hospodárenie územnej samosprávy

Rozpočet obce je základom finančného hospodárenia obce, bližšie precizovaný v ustanovení § 9 ods. 1 zákona o obecnom zriadení, a to obdobne platí aj na hospodárenie vyššieho územného celku.¹³ Podľa zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy“) rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce a vyššieho územného celku v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku je súčasťou rozpočtu sektora verejnej správy. Bežný a kapitálový rozpočet obce a vyššieho územného celku sa zostavuje prednostne ako vyrovnaný, alebo prebytkový, pričom zostavenie schodkového rozpočtu je podmienené krytím inými finančnými prostriedkami, ako napríklad v prípade bežného rozpočtu použitie účelovo určených prostriedkov zo štátneho rozpočtu či z rozpočtu Európskej únie nevyčerpaných v minulých rokoch, pričom výška schodku takto zostaveného bežného rozpočtu nesmie byť vyššia ako suma týchto nevyčerpaných prostriedkov. V prípade schodku kapitálového rozpočtu možno tento kryť zostatkami finančných prostriedkov obce alebo vyššieho územného celku z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania, alebo je tento schodok krytý prebytkom bežného rozpočtu v príslušnom rozpočtovom roku.

V poslednom období územná samospráva opakovane apeluje na otázku dofinancovania nákladov spojených s čoraz väčším presunom kompetencii zo strany štátu na obce a vyššie územné celky, spojenú so snahou o úplné vyriešenie jej financovania, predovšetkým pokiaľ ide o obce.¹⁴ Z hľadiska širších súvislostí, najmä finančnoprávných aspektov je nutné poznamenať, že nedostatok

---

¹³ § 9 ods. 1 zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v platnom znení.

¹⁴ Napríklad: Združenie miest a obcí Slovenska. Rozpustenie prostriedkov z rezervného fondu nám pomôže prekonať náročné obdobie v krátkodobom horizonte – tlačová správa z 22.11.2024. [cit. 2024-11-28]. Dostupné z: https://www.zmos.sk/rozpustenie-prostriedkov-z-rezervneho-fondu-nam-pomoze-prekonať-narocne-obdobie-v-kratkodobom-horizonte-oznam/mid/536808/html#m_536808. Pozri aj: DOLÍHALOVÁ, M. Ručenie ako nástroj zabezpečenia pohľadávok vo svetle odkladu splátok počas trvania pandémie. In: *Mimoriadne intervenčné zásahy štátu počas pandémie COVID-19 v Slovenskej republike*. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2024. s. 9–22. ISBN 978-80-557-2116-3. [cit. 2024-12-02]. Dostupné z: <https://repo.umb.sk/xmlui/handle/123456789/462>.

finančných prostriedkov sťažuje nielen výkon zverených právomocí, ale môže viesť až k neschopnosti obce plniť svoje záväzky, a tým spôsobiť aj nemožnosť žiadať o dotácie alebo prostriedky z Európskej únie.

Za účelom zabezpečenia možnosti skutočnej konsolidácie pohľadávok územnej samosprávy, ale najmä jej predchádzania boli s účinnosťou od 1. augusta 2023 zavedené do právnej úpravy zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy nové inštitúty. Pokiaľ ide o konsolidáciu pohľadávok, v zmysle dôvodovej správy k zákonu č. 294/2023 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v platnom znení podľa vtedy platného znenia § 19 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy neexistovalo riešenie pre oddĺženie obcí, miest a mestských častí, ktoré sa nachádzali v nútenej správe a snažili sa svoje dlhy plniť v rámci rozpočtových možností. Návrh zákona vychádzal z konceptu, ktorý by umožňoval, aby sa po uplynutí 15 rokov tieto obce zbavili svojich dlhov.

S prihliadnutím na súčasnú právnu úpravu sa v rámci legislatívneho procesu navrhovaná doba predĺžila na 20 rokov. Podľa § 19c zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je obec v rámci konsolidácie pohľadávok povinná vyčleniť časť vlastných príjmov rozpočtu v každom rozpočtovom roku na úhradu jej záväzkov a to tak, aby bolo možné v lehote 20 rokov zaplatiť 100 % istiny a príslušenstva, pričom musí vyčleniť najmenej 5 % vlastných príjmov.¹⁵ Ak pri vyčlenení 5 % z vlastných príjmov rozpočtu obce rozpočtovaných v roku, v ktorom sa zostavuje plán konsolidácie pohľadávok, po dobu 20 rokov nebude možné uspokojiť 100 % istiny a príslušenstva, pomerne sa uhradia záväzky obce tak, aby bola uhradená celá istina a časť príslušenstva. Vo zvyšku sa príslušenstvo pohľadávky stáva nevymáhateľným. Ak takto nebude možné uhradiť ani 100 % istiny, obec vyčlení viac ako 5 % z vlastných príjmov rozpočtu v každom rozpočtovom roku na úhradu jej záväzkov po dobu 20 rokov.¹⁶ Po uplynutí doby 20 rokov sa zvyšná časť istiny a príslušenstva pohľadávok stáva nevymáhateľnou. Predmetné sa vzťahuje aj na vyšší územný celok. Napriek istej otázke o prípadnom poškodení veriteľov územnej samosprávy sa samotný dôraz kladie na snahu o jej oddĺženie, a teda predchádzaniu situácii, keď by najmä menšie

---

¹⁵ Výnimku predstavuje § 19c ods. 4 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

¹⁶ Výnimku predstavuje § 19c ods. 6 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

obce ani pri desiatkach rokov trvajúcim pláne konsolidácie neboli schopné uhradiť svoje záväzky v celej výške.

Pomernou novinkou je aj monitorovací režim, ktorý podľa § 18a zákona o rozpočtových pravidlách nastupuje v prípade, ak celková výška záväzkov obce po lehote splatnosti presiahne 10 % skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka. V takom prípade obec oznámi túto skutočnosť Ministerstvu financií Slovenskej republiky do 3 dní od jej zistenia a zároveň aj na úradnej tabuli a v obci obvyklým spôsobom. Právna úprava však už neupravuje minimálnu dobu trvania tohto „vyvesenia“, a preto sa možno domnievať o analogickej aplikácii ustanovení zákona o obecnom zriadení, keď napríklad návrh všeobecne záväzného nariadenia,¹⁷ či rozpočtu a záverečného účtu¹⁸ obec zverejní na dobu najmenej 15 dní pred ich prerokovaním na obecnom zastupiteľstve.

Dňom doručenia oznámenia tejto skutočnosti ministerstvu financií sa začína monitorovací režim. Počas trvania monitorovacieho režimu obec každých 90 dní predloží ministerstvu financií správu o hospodárení obce. Monitorovací režim končí, ak z dvoch po sebe nasledujúcich správ bude vyplývať, že pominuli skutočnosti, ktoré viedli k jeho zavedeniu, pričom dňom ukončenia monitorovacieho režimu je deň doručenia tejto druhej správy.

Z uvedeného ustanovenia, najmä keď už samotným doručením predmetnej správy končí monitorovací režim, vyznieva pomerne dichotomicky, keď by mal len moment doručenia znamenať automatické ukončenie monitorovacieho režimu. Hypoteticky nie je vylúčené, že z druhej správy nebude zrejماً náprava hospodárenia, avšak už dňom jej doručenia monitorovací režim končí. Logickým výkladom sa však možno domnievať, že k skončeniu monitorovacieho režimu dochádza tzv. so spätnou účinnosťou, t. j. obec síce doručí druhú správu, ale až po jej posúdení ministerstvom financií (t. j. minimálne na úrovni oboznámenia sa s jej obsahom, z ktorého vyplýva pominutie skutočností vedúcich k zavedeniu monitorovacieho režimu), dochádza k zániku monitorovacieho režimu, pričom ministerstvo skončenie datuje ku dňu doručenia tejto správy. Posúdenie zo strany ministerstva by však nemalo trvať dlhú dobu, keďže obec je povinná do 30 dní od skončenia monitorovacieho režimu predložiť ministerstvu financií záverečnú správu o hospodárení obce.

---

¹⁷ § 6 ods. 3 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení.

¹⁸ § 9 ods. 2 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení.

Záver

Ekonomická, majetková a finančná samostatnosť obce a vyššieho územného celku predstavujú základ ich samostatného postavenia ako verejnoprávnych korporácií.¹⁹ Ústavný súd Slovenskej republiky ustáleno konštatuje, že na zabezpečenie základnej ústavnej funkcie územnej samosprávy je nevyhnutné, aby obce a vyššie územné celky disponovali vlastným majetkom a vlastnými finančnými prostriedkami, nakoľko by bolo iluzórne zveriť im zodpovednosť za všestranný rozvoj príslušného územia bez toho, aby mohli výkonom svojich právomocí reálne ovplyvňovať výšku svojich príjmov.²⁰ Je preto nevyhnutné, aby územná samospráva disponovala aj náležitými rozpočtovými prostriedkami, a to práve za účelom zabezpečenia plnenia jej právomocí.

***

Summary

Local Self-Government Economy Management within the Chosen Aspects Context

Under the Slovak Republic conditions, the local self-government signifies the essential component part of every law subject. In relation to municipalities and the higher territorial units not only the fiscal decentralization is important within which it is applied the meaningful tasks distribution between state and other levels of territorial self-government. The special attention is necessary to pay especially to the municipality budget economy, but not only as regards the local taxes' context but it is equally important to take into consideration the institutions context that safeguards the healthy local self-government public finance. On the base of the tax collection the legal analyse of the comparison method is applied including the eventual monitoring implementation or the application of the remedial management regime.

---

¹⁹ PALÚŠ, I. a kol. *Formy uskutočňovania obecnej samosprávy*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018. s. 21.

²⁰ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 5/2012 zo dňa 22.01.2014.